

EKONOMIA ECONOMICS

4(16) • 2011

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2011

Redaktor Wydawnictwa: *Aleksandra Śliwka*
Redaktor techniczny: *Barbara Łopusiewicz*
Korektor: *Justyna Mroczkowska*
Łamanie: Comp-rajt
Projekt okładki: *Beata Dębska*

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>
oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawnictwa

© Copyright Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2011

ISSN 2080-5977 (Ekonomia)

ISSN 1899-3192 (Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu)

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Nakład: 200 egz.

Spis treści

Wstęp	9
Ewa Pancer-Cybulska: Społeczna odpowiedzialność terytorium w świetle koncepcji zrównoważonego rozwoju	11
Sebastian Bobowski: Ewolucja polityki spójności Unii Europejskiej w perspektywie 2014-2020	29
Mirosława Klamut: Nowe mechanizmy realizacji spójności terytorialnej w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego do roku 2020	41
Grażyna Adamczyk-Łojewska: Problemy konwergencji i dywergencji ekonomicznej na przykładzie krajów Unii Europejskiej, w tym Polski	57
Urszula Markowska-Przybyła: Integracja a konwergencja realna. Konwergencja regionalna w Polsce według klasycznych i alternatywnych metod badań	77
Małgorzata Markowska, Danuta Strahl: Klasyfikacja dynamiczna unijnych regionów ze względu na poziom charakterystyk innowacyjności (w zakresie INPUT)	97
Małgorzata Markowska: Klasyfikacja regionów UE ze względu na dynamikę charakterystyk innowacyjności (w zakresie INPUT)	119
Bernadeta Baran: Kierunki zmian w zakresie polityki socjalnej w krajach UE	139
Leszek Cybulski: Realizacja unijnej polityki zatrudnienia w Polsce	151
Joanna Jakubowska: Polsko-niemiecki rynek pracy po 1 maja 2011 r. – analiza sytuacji, skutki i prognozy	168
Agata Chlebicka: Kryzys modelu multikulturalizmu – przegląd wybranych problemów rynku pracy na przykładzie Holandii	180
Maciej Żmuda: Strategia Europa 2020 jako plan rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej	200
Artur Szmaciarski: Współpraca energetyczna Unii Europejskiej i Federacji Rosyjskiej na tle unijnej polityki energetycznej	211
Alicja Lindert-Zyznarska: Instrumenty finansowe wspierania rozwoju regionów w perspektywie finansowej 2014-2020	226
Jan Borowiec: Polityka pieniężna w Polsce i w strefie euro – analiza porównawcza	238
Jarosław Czaja: Działania Rządu RP umożliwiające dostosowanie do zmienności kursów walut	254
Agnieszka Tkaczyszyn: Nowy kształt struktury instytucjonalnej nadzoru bankowego w Unii Europejskiej	272
Alina Bartosiewicz: Dokapitalizowanie instytucji finansowych w świetle przepisów o konkurencji Unii Europejskiej	288

Waldemar Piotr Gil: Międzynarodowa sprawozdawczość finansowa europejskim językiem biznesu	305
Magdalena Broszkiewicz: Proces konwergencji regulacji ładu korporacyjnego na rynkach kapitałowych krajów Unii Europejskiej	325
Wawrzyniec Michalczyk: Perspektywy przystąpienia kolejnych krajów do strefy euro	339
Marta Wincewicz-Bosy: Logistyka i eurologistyka jako elementy systemu integracji międzynarodowej w gospodarce światowej	353
Łukasz Olipra: Tanie linie lotnicze – nowa „jakość” w przewozach lotniczych w Unii Europejskiej	368
Joanna Michalczyk: Przemiany w polskim przemyśle spożywczym po akcesji do Unii Europejskiej	387
Franciszek Kapusta: Drobiarstwo mięsne w Polsce i jego powiązania z rynkiem Unii Europejskiej	398
Zbigniew Piepiora: Rola Unii Europejskiej w przeciwdziałaniu skutkom katastrof naturalnych	412
Marcin Nowik: Wpływ Traktatu Lizbońskiego na kształt współpracy rozwojowej pomiędzy Unią Europejską a krajami AKP	423
Andrzej Raszkowski: Program TACIS w państwach postsowieckich	436
Nikita Nikiforov, Valery Nikiforov: The main directions of international co-operation in the sphere of higher education	446
Nikita Nikiforov: Политические аспекты вхождения стран Балтии в Болонский процесс	458
Magdalena Biedziak, Joanna Piotrowicz, Marta Rewera: Erasmus – nowy wymiar studiowania. Realizacja Programu LLP Erasmus na wrocławskich uczelniach w latach 2002-2011	471

Summaries

Ewa Pancer-Cybulska: Social territorial responsibility in the light of sustainable development concept	28
Sebastian Bobowski: Evolution of EU Cohesion Policy in years 2014-2020	40
Mirosława Klamut: New mechanisms of territorial cohesion realization in “National Strategy for Regional Development during the period 2010-2020”	56
Grażyna Adamczyk-Łojewska: Problems of economic convergence and divergence on the example of the European Union countries, including Poland	76

Urszula Markowska-Przybyła: Integration versus real convergence. Regional convergence in Poland according to classical and alternative methods of research	96
Małgorzata Markowska, Danuta Strahl: Dynamic classification of EU regions with regard to innovation characteristics level (regarding INPUT)	118
Małgorzata Markowska: Classification of EU regions by the dynamics of innovation characteristics (regarding INPUT)	137
Bernadeta Baran: Directions of changes in social policy of the European Union states	150
Leszek Cybulski: Accomplishment of the European Union's employment policy in Poland	167
Joanna Jakubowska: Polish-German labour market after May 1, 2011 – analysis of the situation, implications and forecasts	179
Agata Chlebicka: Crisis of multiculturalism – an overview of labour market's chosen problems on the example of the Netherlands	198
Maciej Żmuda: Europe 2020 strategy as a plan of socio-economic growth of the European Union	210
Artur Szmaciarski: Energy cooperation of the European Union and the Russian Federation against the background of EU energy policy	225
Alicja Lindert-Zyznarska: Financial instruments supporting regional development in the financial perspective 2014-2020	237
Jan Borowiec: Monetary policy in the euro zone and in Poland – a comparative analysis	253
Jarosław Czaja: Actions of Polish government enabling the adjustment to volatility of exchange rates	271
Agnieszka Tkaczyszyn: New shape of institutional structure of banking supervision in the European Union	287
Alina Bartosiewicz: Recapitalisation of financial institutions in the light of the European Union competition law	304
Waldemar Piotr Gil: International financial reporting as the European business language	324
Magdalena Broszkiewicz: Convergence process of corporate governance regulations on capital markets of the European Union member states	337
Wawrzyniec Michalczyk: Perspectives of accession another countries accession to the euro zone – an overview	352
Marta Wincewicz-Bosy: Logistics and eurologistics as the elements of the system of international integration in the global economy	367
Łukasz Olipra: Low cost airlines – a new “quality” in the air transport in the European Union	386
Joanna Michalczyk: Changes in Polish food industry after the accession to the European Union	397

Franciszek Kapusta: Poultry meat production in Poland and its relation with the European Union market	411
Zbigniew Piepióra: The role of the European Union in counteracting the results of natural disasters	422
Marcin Nowik: The impact of the Lisbon Treaty on the EU – ACP states development cooperation	435
Andrzej Raszkowski: TACIS programme in post-Soviet countries	445
Nikita Nikiforov, Valery Nikiforov: Główne determinanty międzynarodowej współpracy w zakresie szkolnictwa wyższego	457
Nikita Nikiforov: Political aspects of joining the Bologna Process by the Baltic states	470
Magdalena Biedziak, Joanna Piotrowicz, Marta Rewera: Erasmus – new dimension of studying. Implementation of LLP Erasmus at Wrocław's universities in 2002-2011	489

Maciej Żmuda

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

STRATEGIA EUROPA 2020 JAKO PLAN ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO UNII EUROPEJSKIEJ

Streszczenie: Strategia Lizbońska – plan rozwoju Unii Europejskiej przyjęty dla okresu 2000-2010 – ustanowiona została w celu przezwyciężenia stagnacji gospodarczej w UE. Jej nadrzędnym zamierzeniem było uczynienie z Unii Europejskiej najbardziej konkurencyjnej gospodarki na świecie do 2010 r. Jednakże, pomimo pewnych pozytywnych rezultatów, program okazał się niepowodzeniem. W 2010 r. Strategia Lizbońska zastąpiona została przez nowy plan rozwojowy – strategię Europa 2020. Program ma na celu wyprowadzenie gospodarki UE z kryzysu, realizację idei zrównoważonego i trwałego wzrostu, wspieranie rozwoju opartego na wiedzy i innowacjach, a także zwiększanie zatrudnienia oraz wzrost spójności społeczno-ekonomicznej. Artykuł przedstawia główne przesłanki i założenia nowego programu rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej, jakim jest strategia Europa 2020.

Słowa kluczowe: rozwój społeczno-gospodarczy Unii Europejskiej, Strategia Lizbońska, strategia Europa 2020.

1. Wstęp

W marcu 2000 r. Rada Europejska przyjęła na 10 lat plan rozwoju społeczno-ekonomicznego znany jako Strategia Lizbońska. Zamierzeniem tego kompleksowego i długofalowego programu było zmodernizowanie Unii Europejskiej i przyniesienie jej głównej roli na świecie do roku 2010. Realizacja strategii uczynić miała z państw członkowskich najbardziej konkurencyjny region gospodarczy na świecie, zdolny do trwałego i zrównoważonego rozwoju, z większą liczbą lepszych miejsc pracy, rozwijający się dynamiczniej niż Stany Zjednoczone.

Strategia Lizbońska, pomimo pewnych pozytywnych rezultatów, okazała się niepowodzeniem. Wśród głównych przyczyn porażki tego programu wskazuje się niewystarczające przygotowanie instrumentów realizacji celów strategii przez państwa członkowskie. Ponadto istotną przeszkodą urzeczywistnienia założeń Strategii Lizbońskiej był również globalny kryzys gospodarczy, który dotknął rynki finansowe w drugiej połowie ubiegłego dziesięciolecia. Czynniki te spowodowały, że

cele rozwojowe wypracowane na szczycie w Lizbonie nie zostały osiągnięte, a zapóźnienie Unii Europejskiej w stosunku do USA wciąż się pogłębia.

W marcu 2010 r. Komisja Europejska ogłosiła nową strategię Europa 2020. Jest to dziesięcioletni plan rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej, który ma zastąpić nieskuteczną Strategię Lizbońską. Celem programu jest wyjście Unii Europejskiej z kryzysu i przygotowanie państw członkowskich na wyzwania obecnej dekady. Do głównych założeń strategii Europa 2020 należą: rozwój oparty na wiedzy i innowacjach, zrównoważony i trwały wzrost oparty na gospodarce przyjaznej środowisku, a także wzrost zatrudnienia oraz spójności ekonomicznej i społecznej.

Celem niniejszej pracy jest przedstawienie głównych przesłanek i założeń strategii Europa 2020, będącej narzędziem realizacji trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej w latach 2010-2020.

2. Strategia Lizbońska – przesłanki i założenia

Jednym z głównych celów Unii Europejskiej jest trwały rozwój społeczno-gospodarczy. Wytyczne dla osiągnięcia tego celu w pierwszej dekadzie nowego wieku umieszczone zostały w Strategii Lizbońskiej. Strategia ta stanowiła wielopłaszczyznowy plan rozwoju Unii Europejskiej. Przyjęta została przez Radę Europejską w roku 2000 na szczycie w Lizbonie na dziesięć lat. Program ten składał się z wielu reform o charakterze gospodarczym i społecznym, jakie przeprowadzone miały być przez kraje członkowskie w celu podwyższenia konkurencyjności całego ugrupowania integracyjnego. Jego nadrzędnym założeniem było uczynienie z Unii Europejskiej najbardziej konkurencyjnej gospodarki świata, rozwijającej się szybciej niż gospodarka Stanów Zjednoczonych.

Na konieczność podjęcia próby reform wpłynęły gospodarcze i społeczne problemy, które Unia Europejska napotkała u progu nowego tysiąclecia. O kształcie i celach Strategii Lizbońskiej zdecydowały przede wszystkim trzy tendencje, jakie nasiliły się w ostatnich dwudziestu latach ubiegłego wieku: powiększający się dystans pomiędzy Unią Europejską a USA w zakresie rozwoju gospodarczego i społecznego, badaniach naukowych, a także w sferze militarnej, dynamiczne rozwijanie się przedsiębiorczości opartej na wiedzy, innowacjach i nowoczesnych technologiach oraz prognozy dotyczące zmian demograficznych, które ukazywały obraz starzejącego się społeczeństwa kontynentu europejskiego [Breński, Oleksiuk 2008, s. 52].

Głównym celem strategicznym przyjętego programu było wzmacnianie zatrudnienia. Wzrostowi zatrudnienia towarzyszyć miał trwały rozwój (sprzyjać mu miała redukcja biurokracji i utrudnień dla przedsiębiorczości oraz zwiększanie wydatków na inwestycje w zakresie B+R), a także poprawa spójności społecznej. Dodatkowo do powyższych celów społeczno-gospodarczych dodano również cel ekologiczny, ujęty w hasle trwałego i zrównoważonego rozwoju [Kuczevska, Ropela 2008, s. 109]. Wyznaczone cele określiły trzy wymiary Strategii Lizbońskiej: go-

spodarczy, społeczny i ekologiczny. Wymiar gospodarczy dotyczył realizacji koncepcji gospodarki opartej na wiedzy. Obejmował działania mające na celu tworzenie społeczeństwa informacyjnego, a także wspieranie przedsiębiorczości i zatrudnienia oraz poprawę innowacyjności gospodarki. Wymiar społeczny tyczył przeobrażania europejskiego modelu społecznego. Modernizacja ta dokonywać miała się przez promowanie zaangażowania społecznego oraz wzmocnienie znaczenia edukacji i pracy. Wymiar ekologiczny odnosił się do zagadnienia ekorozwoju, który ma być gwarantem realizacji idei sprawiedliwości międzygeneracyjnej.

Realizacja Strategii Lizbońskiej wymagała przeprowadzenia przez kraje członkowskie licznych reform. Podzielić je można na pięć grup [Radło 2002, s. 56-57]:

1) *wzmacnianie postaw ekonomicznych i społecznych* przez dokończenie implementacji programu rynku wewnętrznego, umacnianie konkurencji, zapewnianie stabilności makroekonomicznej oraz otwartości gospodarki, a także wzrost wydatków publicznych na przedsięwzięcia wspierające długookresowy rozwój,

2) *ułatwienie dyfuzji technologii telekomunikacyjnych i informacyjnych w gospodarce* przez poprawę konkurencji na rynkach telekomunikacyjnych i informacyjnych oraz usprawnienie umiejętności z zakresu technologii informacyjnych,

3) *wzmacnianie innowacyjności* przez poprawę wydajności wydatkowania środków na badania i rozwój, zwłaszcza w zakresie badań podstawowych, a także przez umacnianie partnerstwa pomiędzy ośrodkami badawczymi i instytucjami naukowymi a przedsiębiorstwami,

4) *inwestycje w kapitał ludzki* przez doskonalenie systemów kształcenia i doskonalenia zawodowego oraz przez pobudzanie aktywności zawodowej,

5) *wzmacnianie przedsiębiorczości i tworzenie nowych przedsiębiorstw* przez promowanie przedsiębiorczości, zapewnienie łatwiejszego dostępu do kapitału, a także przez uproszczenie regulacji dotyczących działalności gospodarczej oraz systemu podatkowego.

Od skutecznej implementacji tych reform uzależniony był sukces Strategii Lizbońskiej i urzeczywistnienie jej poszczególnych celów, co zapewnić miało Unii Europejskiej główną rolę na arenie międzynarodowej.

3. Niepowodzenie Strategii Lizbońskiej

Pierwsze lata realizacji Strategii Lizbońskiej nie zapowiadały, że państwa członkowskie będą w stanie osiągnąć cele, jakie zakładał program z Lizbony. Analiza kluczowych obszarów pokazała, że dystans pomiędzy Unią Europejską a USA nie uległ zmniejszeniu (zob. tab. 1). Wydatkowanie środków na sferę B+R pozostawało na niezmiennym poziomie ok. 1,9% PKB i było średnio o 0,8 punktu procentowego niższe niż w przypadku Stanów Zjednoczonych. Nieznacznie wzrósł poziom zatrudnienia, jednak wciąż był istotnie niższy niż w USA, co w połączeniu z brakiem poprawy wydajności pracy sprawiało, że unijna gospodarka wciąż pozostawała mniej konkurencyjna niż amerykańska.

Raport Komisji Europejskiej z 2004 r., który dotyczył oceny skutków wdrożenia strategii w pierwszym etapie jej implementacji, zaakcentował płaszczyzny będące przyczyną nieefektywnego jej realizowania. Za największe zagrożenia dla urzeczywistnienia postanowień strategii uznano następujące obszary: nieodpowiedni stan finansów publicznych, nieefektywne działania na rzecz poprawy zatrudnienia i wydajności pracy, słabość rynku wewnętrznego, słabość mechanizmów konkurencji, a także nieskuteczność działań na rzecz realizacji koncepcji zrównoważonego wzrostu gospodarczego [Breński, Oleksiuk 2008, s. 54].

Tabela 1. Wybrane wskaźniki strukturalne dla Unii Europejskiej i USA w latach 2000-2009

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
PKB <i>per capita</i> (USA = 100)										
UE-27	62,1	64,1	64,9	64,1	63,7	62,9	64,9	66,2	68,5	68,5
UE-25	65,2	67,3	68,2	66,7	66,2	65,4	67,5	68,9	70,5	70,5
UE-15	71,4	73,7	74,0	73,1	72,0	71,1	72,7	74,2	76,0	75,3
Wydajność pracy w przeliczeniu na zatrudnionego (PKB na zatrudnionego) (USA = 100)										
UE-27	70,6	71,3	71,4	70,5	70,0	69,4	71,3	71,8	73,1	71,1
UE-25	74,0	74,6	74,6	73,6	72,9	72,2	74,0	74,4	75,5	73,5
UE-15	80,0	80,4	80,0	78,7	77,7	76,9	78,8	79,2	80,3	78,0
Wydatki publiczne na B+R (jako procent PKB)										
UE-27	1,86	1,86	1,87	1,86	1,83	1,82	1,85	1,85	1,92	2,01
UE-15	1,92	1,92	1,93	1,93	1,89	1,89	1,92	1,93	2,01	2,10
USA	2,69	2,71	2,60	2,60	2,53	2,56	2,59	2,65	2,77	·
Stopa zatrudnienia (w procentach)										
UE-27	62,2	62,6	62,4	62,6	63,0	63,5	64,5	65,4	65,9	64,6
UE-25	62,4	62,8	62,8	63,0	63,4	64,0	64,8	65,8	66,3	65,0
UE-15	63,4	64,1	64,2	64,5	64,9	65,4	66,2	66,9	67,3	65,9
USA	74,1	73,1	71,9	71,2	71,2	71,5	72,0	71,8	70,9	67,6

Źródło: [Eurostat].

Problemy z realizacją założeń Strategii Lizbońskiej, zwłaszcza w kontekście zwiększania poziomu konkurencyjności gospodarki Unii Europejskiej, wynikały m.in. z [Greta 2008, s. 106-107]:

- powolnego likwidowania ograniczeń dla prowadzenia działalności o charakterze gospodarczym,
- niskiego poziomu innowacyjności gospodarki krajów członkowskich, będącego skutkiem stosunkowo niewielkich nakładów na badania i rozwój,
- braku dostosowania programów kształcenia do wymogów rynku i zapotrzebowania przedsiębiorstw,
- niskiej jakości stanowionego prawa (nieprecyzyjność regulacji prawnych, brak stabilności przepisów prawnych, ograniczony dostęp do pomocy prawnej).

Pierwsze oceny wdrażania Strategii Lizbońskiej ukazały niski stopień realizacji przyjętych założeń. Pesymistyczne diagnozy doprowadziły do zredukowania do-

tychczasowych priorytetów i ambitnych zamierzeń. W 2005 r. przedstawiono nowe cele strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej. Akcent położono na pobudzanie innowacyjności gospodarki europejskiej (w tym także na poziomie regionalnym i lokalnym) oraz na wzrost zatrudnienia (głównie za sprawą zwiększania wydatków na sferę B+R).

Redukcja priorytetów Strategii Lizbońskiej nie wpłynęła znacznie na ich urzeczywistnienie. Dziś, kiedy okres realizacji strategii już się zakończył, śmiało można rzec, że program ten okazał się niepowodzeniem, a jego skutki są dalece rozczarowujące. Szanse rozwojowe (zwłaszcza dla nowych krajów członkowskich), jakie wiązały się z wdrażaniem strategii, nie zostały należycie wykorzystane. Unia Europejska nie stała się najbardziej konkurencyjnym podmiotem gospodarki światowej. Dystans, jaki dzielił Unię i Stany Zjednoczone, nie uległ zmniejszeniu. Co więcej, na arenie międzynarodowej pojawili się nowi gracze (przede wszystkim Chiny i Indie), których pozycja wciąż rośnie i nie może być lekceważona przy dalszym planach rozwojowych Unii.

Przyczyn niepowodzenia strategii jest wiele. Po pierwsze, strategia okazała się planem niewystarczająco spójnym, o różnorodnych, czasem bardzo rozbudowanych celach, co znacznie utrudniało jej realizację. Po drugie, mechanizm uzgadniania i wdrażania poszczególnych polityk gospodarczych oraz społecznych na poziomie wspólnotowym nie był wystarczająco efektywny. Po trzecie, implementacja strategii uzależniona była od decyzji rządów krajów członkowskich, które nie zawsze ukierunkowane były na osiągnięcie poszczególnych założeń strategii. Co więcej, osiągnięcie celów programu wymagało znacznych wydatków finansowych, w tym wsparcia ze strony budżetu unijnego. Pomoc unijna okazała się niezadowalająca. Świadczyć to może o niewystarczającym zaangażowaniu ze strony instytucji Unii Europejskiej, bez którego sukces Strategii Lizbońskiej był znacznie mniej realny. Należy również mieć na uwadze to, że ostatnie lata minionej dekady upłynęły pod znakiem globalnego kryzysu gospodarczego. Kryzys ten skutecznie utrudnił realizowanie założeń strategii, co więcej, zniweczył również wiele dotychczasowych wyników jej wdrażania.

Główne problemy Unii Europejskiej, a zwłaszcza nowych państw członkowskich, które uniemożliwiły realizację Strategii Lizbońskiej, nie dotyczyły gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach, co sugerowało wiele początkowych analiz i raportów. Problemy te skupiły się wokół rynku pracy. Strategiczny cel programu rozwojowego – wzrost zatrudnienia – nie został urzeczywistniony. Przeszkodą na drodze jego realizacji stała się przede wszystkim nadmiernie rozwinięta redystrybucja dochodów stosowana w krajach członkowskich, która zniechęca do podejmowania pracy, oraz nadmierna ochrona zatrudnienia, która z kolei zniechęca pracodawców do tworzenia nowych miejsc pracy.

4. Strategia Europa 2020

W marcu 2010 r. Komisja Europejska opublikowała komunikat „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”. Strategia ta jest programem rozwoju opracowanym na lata 2010-2020, który zastąpił nieskuteczną Strategię Lizbońską. Główną przesłanką do stworzenia nowego planu rozwojowego był globalny kryzys finansowy, który zniszczył wiele dotychczasowych wyników postępu społeczno-gospodarczego. Spowodował spadek PKB, zmniejszenie poziomu produkcji, a także wzrost stopy bezrobocia. Wpłynął na wszystkie te obszary, które konstytuują konkurencyjność gospodarki unijnej i decydują o pozycji Unii Europejskiej na arenie międzynarodowej.

Strategia Europa 2020 akcentuje przede wszystkim potrzebę wspólnego, zintegrowanego działania krajów członkowskich na rzecz łagodzenia skutków kryzysu i stopniowego wychodzenia z recesji. Program ten podkreśla jednakże, że naprawa gospodarcza nie jest jedynym zmartwieniem współczesnej Unii Europejskiej. Ugrupowanie musi stawić czoła także innym długoterminowym wyzwaniom, związanym z globalizacją, rosnącym zapotrzebowaniem na racjonalne wykorzystywanie zasobów naturalnych oraz starzeniem się europejskich społeczeństw. Sprostanie tym wyzwaniom zapewnić ma Unii przezwycięzenie następstw obecnego kryzysu gospodarczego, umocnienie konkurencyjności, zwiększenie poziomu wydajności, a także społecznego dobrobytu. Realizacja założeń nowego planu rozwojowego wpłynąć ma na poprawę sfery ekonomicznej, społecznej oraz na poprawę stanu środowiska naturalnego.

W celu zrealizowania powyższych koncepcji strategii zaproponowano trzy wzajemnie się uzupełniające i wspierające priorytety: rozwój inteligentny (rozwój gospodarki opartej na wiedzy oraz innowacjach), rozwój zrównoważony (racjonalne wykorzystywanie zasobów naturalnych oraz należyta dbałość o środowisko naturalne) oraz rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu (działania na rzecz poprawy poziomu zatrudnienia oraz działania zapewniające umacnianie spójności społeczno-gospodarczej).

Kierunki realizacji głównych priorytetów strategii Europa 2020 wyznaczone zostały przez kluczowe cele, które posłużyć mają także do oceny postępów wdrażania tego programu rozwojowego. Te nadrzędne cele realizacji strategii są następujące:

- zatrudnienie osób w wieku 20-64 lata kształtować powinno się na poziomie co najmniej 75%, cel ten osiągnięty powinien zostać zwłaszcza przez zwiększenie odsetka pracujących kobiet i osób starszych,
- inwestowanie w sferę B+R osiągnąć powinno poziom 3% PKB, głównie za sprawą poprawy warunków dla inwestowania w działalność badawczo-rozwojową przez prywatne podmioty gospodarcze,
- w obszarze wykorzystania energii oraz dbałości o klimat i środowisko naturalne osiągnąć należy cel 20/20/20 – efektywność zużycia energii wzrosnąć ma o 20%, udział odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii kształtować ma się na poziomie 20%, emisja gazów cieplarnianych ma być mniejsza o 20% w porównaniu z poziomem z roku 1990,

- odsetek osób, które przedwcześnie kończą naukę szkolną, zmniejszyć ma się do poziomu 10%, odsetek zaś osób z wyższym wykształceniem osiągnąć powinien poziom 40% (cel ten dotyczy osób w wieku 30-34 lata),
- liczbę osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym ograniczyć należy o 25%, czyli o 20 milionów.

Powyższe wskaźniki nie stanowią zamkniętego zestawu celów rozwojowych, lecz przedstawiają, według Komisji Europejskiej, pożądany stan Unii Europejskiej w 2020 r. Cele te są tak skonstruowane, by ich urzeczywistnienie korzystne było dla każdego państwa członkowskiego, niezależnie od poziomu rozwoju, a także od stażu w ugrupowaniu integracyjnym. Ażeby umożliwić lepsze dopasowanie strategii Europa 2020 do sytuacji poszczególnych państw członkowskich, Komisja proponuje przełożenie ogólnych celów programu na cele krajowe za pomocą Krajowych Programów Reform. Dodatkowo Komisja przygotowała pakiet przewodnich projektów, które wesprzeć mają realizację głównych priorytetów strategii. Inicjatywy te wdrażane mają być na wszystkich poziomach funkcjonowania Unii Europejskiej, tj. na szczeblu unijnym, państw członkowskich, władz regionalnych oraz władz lokalnych. Te inicjatywy przewodnie to:

1. Unia innowacji – celem tego programu jest wykorzystanie działalności badawczej oraz innowacji do rozwiązania największych problemów unijnych – trudności gospodarczych, społecznych i ekologicznych; by zwiększyć poziom inwestycji w sferę B+R, niezbędna jest poprawa warunków ramowych, a także dostępu do finansowania badań oraz innowacji.

2. Młodzież w drodze – założeniem tej inicjatywy jest poprawa jakości europejskiego szkolnictwa na wszystkich poziomach edukacji oraz poprawa atrakcyjności szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, głównie za sprawą wspierania mobilności studentów, a także młodych specjalistów.

3. Europejska agenda cyfrowa – celem programu jest zapewnienie powszechnego dostępu do szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstwom domowym i podmiotom gospodarczym czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

4. Europa efektywnie korzystająca z zasobów – celem inicjatywy jest wspieranie działań zmierzających w kierunku gospodarki niskoemisyjnej i racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi.

5. Polityka przemysłowa na rzecz ekologicznego rozwoju – celem tej koncepcji jest poprawa konkurencyjności sektora przemysłu, zwłaszcza w obszarze MŚP.

6. Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia – celem tej inicjatywy jest kreowanie warunków umożliwiających modernizację rynków pracy, przede wszystkim przez rozwój umiejętności i kwalifikacji przez całe życie, co sprzyjać ma zwiększaniu poziomu zatrudnienia.

7. Europejski program walki z ubóstwem – program ten wspierać ma działania na rzecz spójności terytorialnej, ekonomicznej i społecznej, głównie przez umożliwianie osobom biednym i zagrożonym wykluczeniem społecznym aktywnego uczestniczenia w życiu społecznym.

Pierwsze trzy inicjatywy wspierać mają urzeczywistnianie koncepcji inteligentnego wzrostu. Pobudzić mają działania związane z inwestowaniem w innowacje, zreformować systemy kształcenia, a także wspomóc budowanie społeczeństwa informacyjnego. Kolejne dwie inicjatywy dotyczą wzrostu zrównoważonego i wspierać mają tworzenie konkurencyjnej gospodarki, opartej na racjonalnym i efektywnym wykorzystaniu zasobów. Celem pozostałych dwóch inicjatyw jest realizacja idei rozwoju sprzyjającego społecznemu włączeniu. Budowanie spójnego społeczeństwa opierać ma się na zapewnieniu wysokiego poziomu zatrudnienia oraz możliwości podwyższania zawodowych kwalifikacji, na niwelowaniu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz na modernizowaniu systemów ochrony socjalnej.

Sukces nowej strategii zależy w dużej mierze od wzmocnienia mechanizmów jej wdrażania. Strategia Europa 2020, w porównaniu ze swoją poprzedniczką – Strategią Lizbońską, zapewnia krajom członkowskim lepszy system wsparcia ze strony unijnych instytucji. Świadczyć może o tym m.in. zaprezentowany powyżej program przewodnich inicjatyw, które uzupełniają mają przedsięwzięcia krajowe. Ważne jest również, że w porównaniu ze Strategią Lizbońską wzmocnieniu uległa także rola zarządzania procesem wdrażania reform strukturalnych oraz monitorowania postępów realizacji programu rozwojowego w krajach członkowskich. Kiedy redefiniowano nadrzędne cele Strategii Lizbońskiej, zmieniono również sposób oceniania wyników jej wdrażania. Zrezygnowano wówczas ze wskazywania tych państw, których działania nie przynosiły oczekiwanych efektów. Przy monitorowaniu postępów realizacji programu Europa 2020 powrócono do tego instrumentu. Państwa, które nie będą realizować wspólnie uzgodnionych celów, będą wskazywane na arenie wspólnotowej jako „czarne owce”. Nie będą jednak w stosunku do tych państw stosowane sankcje oraz kary finansowe, co może jednak sprawić, że mechanizm nadzoru nad państwami członkowskimi będzie zbyt słaby i założenia strategii nie będą należycie realizowane. Warto bowiem pamiętać, że strategia Europa 2020 dotyczy wielu obszarów, które leżą nie w kompetencji wspólnotowej, lecz w kompetencji poszczególnych krajów członkowskich. Od nich będzie zależało, w jakim stopniu nowa strategia rozwoju Unii Europejskiej będzie urzeczywistniana. To właśnie na państwach członkowskich ostatecznie spoczywa odpowiedzialność za kształt Unii w 2020 r.

5. Krajowy Program Reform (na przykładzie Polski)

Jednym z założeń wdrażania strategii Europa 2020 jest indywidualizacja priorytetów tego programu rozwojowego oraz metod jego realizacji przez państwa członkowskie. Cele unijne przełożone mają zostać na krajowe za pomocą Krajowych Programów Reform (KPR). Ich głównym założeniem jest tworzenie podstaw dla trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego. Obejmować mają reformy ukierunkowane na inteligentny i zrównoważony wzrost, który sprzyjać ma społeczne-

mu włączeniu, łączące cele unijne z krajowymi priorytetami. Realizacja reform zawartych w zindywidualizowanych programach umożliwić ma przewyższenie barier hamujących rozwój państw członkowskich oraz przyczynić się do umocnienia pozycji Unii na arenie międzynarodowej. Dostosowywanie celów umożliwi odzwierciedlenie sytuacji społeczno-gospodarczej każdego państwa członkowskiego i pokaże, w jakim stopniu może się ono włączyć do zespołowych działań na rzecz zrealizowania wytyczonych celów. KPR miały zostać opracowane i przekazane przez państwa członkowskie do Komisji Europejskiej w kwietniu 2011 r.

W listopadzie ubiegłego roku Komitet do Spraw Europejskich przyjął dokument „Założenia do Krajowego Programu Reform na rzecz realizacji strategii Europa 2020”, który stanowić ma podstawę ostatecznej wersji polskiego KPR. Dokument ten zakłada, że konstrukcja polskiego KPR opierać się będzie głównie na krajowych priorytetach rozwoju, jednocześnie pokazując, jak polskie cele będą się wpisywać w założenia przyjęte na poziomie unijnym.

Tabela 2. Cele krajowe na tle celów strategii Europa 2020

Cele strategii Europa 2020	Cele krajowe
Poziom zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata: 75%	Poziom zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata: 71%
Nakłady na inwestycje w sferę B+R: 3% PKB Unii Europejskiej	Nakłady na inwestycje w sferę B+R: 1,7% PKB
Cel 20/20/20 w zakresie klimatu i energii	Wzrost efektywności energetycznej, wzrost znaczenia odnawialnych źródeł energii, redukcja emisji gazów cieplarnianych
Ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10% oraz zwiększenie liczby osób w wieku 30-34 lata mających wykształcenie wyższe do co najmniej 40%	Ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 4,5% oraz zwiększenie liczby osób w wieku 30-34 lata mających wykształcenie wyższe do co najmniej 45%
Zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem o 20 mln	Obniżenie o 1,5-2 mln liczby osób żyjących poniżej relatywnej granicy ubóstwa

Źródło: [Założenia ...].

Polski KPR składać ma się z dwóch wzajemnie uzupełniających się zestawów reform. Pierwszy obejmować ma działania na rzecz odrabiania zaległości rozwojowych, drugi zaś – na rzecz budowania nowych przewag konkurencyjnych. Pierwsza grupa reform dotyczyć ma kwestii związanych z poprawą jakości infrastruktury (głównie transportowej, teleinformatycznej i energetycznej), zagadnień stabilności makroekonomicznej oraz działań mających na celu poprawę efektywności funkcjonowania służb publicznych. Druga z kolei obejmować ma kwestie dotyczące działań na rzecz poprawy wzrostu poziomu zatrudnienia (w tym działań ukierunkowanych na tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy), zagadnienia poprawy poziomu innowacyjności przedsiębiorstw oraz kwestie wzmocnienia powiązań między sektorem badawczym i szkolnictwem wyższym a sferą gospodarki. Tabela 2 prezentuje proponowane do KPR krajowe cele rozwoju. W większości przypadków

są one mniej ambitne niż cele strategii Europa 2020, co wynika z aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej Polski.

Ostateczne wersje reform i krajowych priorytetów wpisane zostaną do KPR po przyjęciu dziewięciu zintegrowanych strategii krajowych, co zaplanowane jest na I kwartał 2011 r. Strategie te dotyczą następujących dziedzin: bezpieczeństwa narodowego, innowacyjności gospodarki, bezpieczeństwa energetycznego, ochrony środowiska naturalnego, rozwoju transportu, rozwoju kapitału społecznego i ludzkiego, rozwoju regionalnego oraz rozwoju wsi. Ostateczne propozycje reform stanowiąc będą bezpośrednią odpowiedź na rozpoznane bariery rozwoju oraz przyczyniać się będą do osiągnięcia celów wyznaczonych przez Polskę dla urzeczywistnienia priorytetów strategii Europa 2020.

6. Zakończenie

Strategia Lizbońska, której zadaniem była modernizacja Unii Europejskiej i zapewnienie jej głównej pozycji na arenie międzynarodowej do roku 2010, okazała się niepowodzeniem. Zastąpiona została nowym, kompleksowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego – strategią Europa 2020, która zmierzyć się musi ze współczesnymi problemami Unii Europejskiej. Do głównych zadań nowej strategii należy niwelowanie skutków globalnego kryzysu finansowego oraz wychodzenie z recesji, a także przygotowanie członków ugrupowania integracyjnego na wyzwania nadchodzącej dekady – problemy związane ze zjawiskiem globalizacji, starzeniem się społeczeństw czy też wyczerpywaniem się zasobów naturalnych. Strategia Europa 2020 jako główne priorytety określa: wzrost oparty na wiedzy, zrównoważony wzrost oparty na gospodarce przyjaznej środowisku oraz wzrost zatrudnienia, a także spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej.

Strategia Europa 2020 zdaje się być programem lepiej przygotowanym niż jej poprzedniczka – Strategia Lizbońska. Jej realizacja odbywać się będzie bowiem w warunkach wzmocnionego zarządzania procesem wdrażania reform oraz monitorowania dokonywanych postępów. Ponadto wdrażane przez państwa członkowskie reformy wspierane będą ambitnymi inicjatywami ze strony unijnych instytucji. Pamiętać należy jednak o tym, że strategia Europa 2020 wyznacza kierunek, w jakim podążać ma Unia Europejska. Miejsce, w którym znajdzie się Wspólnota w 2020 r., zależy od decyzji i działań państw członkowskich.

Literatura

- Breński W., Oleksiuk A., *Strategiczne szanse polskiej gospodarki w kontekście globalizacji*, Difin, Warszawa 2008.
- Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, www.ec.europa.eu.

Eurostat, *Structural Indicators Database*.

Greta M., *Unijna polityka spójności w strategii lizbońskiej i jej wpływ na podnoszenie konkurencyjności „starego kontynentu”*, [w:] *Globalizacja a konkurencyjność w gospodarce światowej*, M. Noga, M.K. Stawicka (red.), CeDeWu, Warszawa 2008.

Kuczevska J., Ropela E., *Strategia Lizbońska a konkurencyjność przedsiębiorstw*, [w:] *Globalizacja a konkurencyjność w gospodarce światowej*, M. Noga, M.K. Stawicka (red.), CeDeWu, Warszawa 2008.

Noga M., Stawicka M.K. (red.), *Globalizacja a konkurencyjność w gospodarce światowej*, CeDeWu, Warszawa 2008.

Radło J.M., *Strategia Lizbońska. Konkluzje dla Polski*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2002. *Założenia do Krajowego Programu Reform na rzecz realizacji strategii Europa 2020*, www.mg.gov.pl.

EUROPE 2020 STRATEGY AS A PLAN OF SOCIO-ECONOMIC GROWTH OF THE EUROPEAN UNION

Summary: The Lisbon Strategy, a plan for the economic development of the European Union accepted for the period of 2000-2010, intended to deal with the stagnation of economic growth in the EU. Its purpose was to make the European Union the most competitive knowledge-based economy in the world by 2010. However, even if some progress was made, the programme turned out to be a failure. In 2010 the Lisbon Strategy was replaced by new Europe 2020 strategy. It aims to guide the economy of the EU out of recession and to guarantee a high quality of life while raising employment, productivity and socio-economic cohesion. The following article describes the background and the guidelines of the new programme.

Keywords: socio-economic development of the European Union, Lisbon Strategy, Europe 2020 Strategy.